

گفت‌وگوی «فرهیختگان» با جعفر قادری، اقتصاددان و نماینده سابق مجلس

بنزین گران شود، تورم بالایی بر مردم تحمیل می‌شود

- مالیات تولید کنندگان نباید در لایحه بودجه ۹۷ افزایش می‌یافت
- آیا دولت اطلاعات کاملی از وضعیت مردم دارد که می‌خواهد ۲۰ میلیون نفر را از دریافت نقدی یارانه‌ها حذف کند؟

تبعات ناشی از گرانی بنزین و افزایش یکباره قیمت آن در کنار حذف یارانه بیش از ۲۰ میلیون یارانه‌بگیر، این روزها مردم را نگران آینده اقتصادی جامعه و سفره‌های کوچک خود کرده است. این پرسش از سوی مردم مطرح است که قرار است منابع حاصل از حذف یارانه‌ها و افزایش قیمت بنزین در کدام بخش اقتصاد هزینه شود و آیا دولت به‌رغم ادعای خود قادر به سوق دادن این منابع به سمت تولید و ایجاد اشتغال خواهد بود؟ یا صرفاً این منابع از جیب مردم خارج و صرف هزینه‌های جاری کشور می‌شود. «فرهیختگان» در گفت‌وگویی با دکتر جعفر قادری، اقتصاددان، عضو هیات علمی دانشگاه شیراز و عضو کمیسیون برنامه و بودجه مجلس نهم به بررسی این موضوع پرداخته است. متن کامل این گفت‌وگو در پی می‌آید.

با توجه به اینکه در سال‌های اخیر همواره موضوع حذف دهک‌های پردرآمد از دریافت یارانه مطرح بوده، اما هیچ‌گاه به منصفه ظهور نرسیده است. اینکه آقای روحانی در دولت دوازدهم و در لایحه بودجه ۹۷ به یکباره تصمیم به حذف بیش از ۲۰ میلیون دریافت‌کننده یارانه می‌گیرد، ناشی از چه سیاستی است؟ به نظرتان دلایل اخذ چنین تصمیمی از سوی دولت چیست؟

البته باید بدانیم از ابتدا هم قرار بر این بود تا منابع حذف یارانه

دهک‌های پردرآمد در بخش‌های مسکن، صنعت، بهداشت و حمل‌ونقل عمومی و... مورد استفاده قرار بگیرد تا به واسطه آن شاهد رونق گرفتن تولید و شکوفایی اقتصاد باشیم. یقیناً در این صورت اقشار کم‌درآمد جامعه اولین کسانی بودند که از حذف بخش‌های یادشده و ایجاد اشتغال بهره‌مند می‌شدند. حتی قرار بود یارانه نقدی خانواده‌های کم‌درآمد کاهش یابد؛ اما خدمات اجتماعی و

حمایت‌های مختلف در بسته‌های متفاوت به آنها ارائه شود که این مهم به دلایل مختلف به تعویق افتاد. نگاه سیاسی به حذف برخی دهک‌ها و توجه دولت‌ها به حفظ آرای دهک‌های یادشده از اساسی‌ترین عوامل عدم حذف یارانه اقشار پردرآمد جامعه به شمار می‌رود. نگرانی دولت‌ها از عدم رای‌آوری منجر به تعویق حذف دهک‌های پردرآمد جامعه شد؛ هرچند نمایندگان با اقدامات شجاعانه مصوباتی در این باره ارائه دادند، اما دولت همچنان بر عدم حذف یارانه افراد پردرآمد جامعه اصرار داشت تا اینکه در حال حاضر دو عامل دلایل اصلی دولت در انتخاب چنین رویکردی است؛ عامل اول اینکه دولت امسال نیازی به رای مردم ندارد، چرا که در دوره دوم و پایانی خود قرار دارد و از سوی دیگر انتخاباتی اعم از ریاست‌جمهوری یا مجلس شورای اسلامی پیش رو نیست، بنابراین با پذیرفتن موضوع نبود نگرانی دولت از بار سیاسی حذف یارانه دهک‌های پردرآمد، متوجه چرایی تصمیم دولت بر حذف یارانه‌های نقدی می‌شویم. ضمن اینکه نمایندگان مجلس نیز دو سال تا انتخابات بعدی مجلس فرصت دارند، بنابراین زمان خوبی برای رفع و اصلاح بخشی از ایرادات و اشکالات یارانه است.

غیر از مبحث اطمینان خاطر دولت و عدم نگرانی از تبعات سیاسی اجرای این طرح، به نظرتان سایر دلایل اقتصادی

که باعث شده دولت به این جمع‌بندی برسد که باید تعداد زیادی از افراد یارانه بگیر را حذف کند، چیست؟ وابستگی دولت به درآمد‌های نفتی و فشار ناشی از کاهش این درآمد‌ها در کنار چشمگیر نبودن منابع مالیاتی، دولت را بر آن داشت تا موضوع حذف یارانه‌ها را مطرح کند. هرچند که دولت در سال‌های گذشته سعی کرده با افزایش مالیات‌ها درآمد خود را افزایش دهد. اما فشارهای مالیاتی بر تولید کنندگان منجر به افزایش رکود و مشکلات آنها شد، به نحوی که ادامه فشارهای مالیاتی توجیه اقتصادی و اجتماعی نداشت و تعطیلی بسیاری از واحدهای تولیدی و بیکاری نتیجه اجرای چنین سیاستی بود. کاهش درآمد‌های دولت برای تأمین منابع مورد نیاز طرح‌های عمرانی اصلی‌ترین مشکل دولت به شمار می‌رود، بنابراین یکی از گزینه‌های پیش‌روی دولت حذف یارانه بخشی از مردم است. ضمن اینکه سال گذشته درآمد‌های نفتی تا حدودی افزایش داشت، اما در حال حاضر امکان افزایش صادرات نفت وجود ندارد، بنابراین نمی‌توان روی درآمد‌های نفتی نیز حساب کرد. از سوی دیگر اگر دولت برای رفع محدودیت‌های مالی خود به دنبال افزایش نرخ ارز باشد، این اقدام در واقع تیغ دولبه‌ای است که ممکن است به افزایش تورم و تقاضای سفته‌بازی و ارزاندوزی منجر شود که این کار طبیعتاً تبعات اجتماعی و اقتصادی زیادی دارد که دام‌گیر مردم خواهد شد، هرچند دولت نیز از این ماجرا بسیار متضرر می‌شود.

یکی از مواردی که در سال‌های قبل از سوی دولت آقای روحانی به عنوان یکی از دلایل عدم حذف یارانه ثروتمندان مطرح می‌شد، عدم دسترسی به آمار و اطلاعات دارایی ثروتمندان جامعه بود. سوال من این است که آیا در حال حاضر این امکان فراهم شده است؟ و اگر نشده، دولت بر چه اساسی می‌خواهد این ۲۰ تا ۳۰ میلیون نفر را شناسایی کند؟

اگر دولت نتواند با استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی از جمله شهرداری، ثبت اسناد و املاک،

نیروی انتظامی و... ثروت و درآمد‌های افراد جامعه را رصد و شناسایی کند، بهتر است تعطیل شود! این کمترین انتظاری است که تمام اقشار جامعه از دولت دارند، چرا که دولت به راحتی می‌تواند به اسناد و اطلاعات ثروتمندان دست یابد، اینکه برخی از اعضای دولت عنوان می‌کنند قادر به کسب اطلاعات از ثروت و درآمد افراد نیستند، اظهار نظر غیر کارشناسی و غیر تخصصی است که بنا به دلایل خاصی گفته می‌شود. اینکه دولت خود تمایلی به کسب اطلاعات از درآمد ثروتمندان ندارد، با اینکه امکان شناسایی آن وجود ندارد دو مقوله مجزا از هم و متفاوت است که باید به صورت شفاف با مردم در میان گذاشته شود. اینجاست که افراد متوسط به پایین از ثروتمندان جامعه تشخیص داده می‌شوند و اگر دولت یارانه خانوار کم‌درآمدی را قطع کند، حق آن خانواده است که از خود دفاع کرده و با سسند و مدرک آن را به اطلاع دولتمردان برساند، در چنین شرایطی دولت مکلف می‌شود اطلاعات مربوط به اعضای خانواده را تصحیح و حمایت‌های لازم را از اقشار آسیب‌پذیر به عمل آورد.

البته تحلیلی وجود دارد که با توجه به افزایش هزینه‌های جاری دولت در سال‌های اخیر، دولت دوازدهم قصد دارد با این اقدامات منابع جدیدی را ایجاد کند تا از این طریق کسری بودجه خود را تأمین کند. به نظرتان تبعات بی‌تدبیری دولت در کاهش هزینه‌های جاری خود و افزایش هر ساله آن چیست؟

طبیعتاً مهم‌ترین وظیفه دولت در چنین شرایطی کاهش هزینه‌های جاری خود است. در شرایط اقتصادی پیش‌رو، دلیلی برای افزایش هزینه‌های دولت یا حتی مداوم هزینه‌های موجود وجود ندارد. بی‌تدبیری در

برخی طرح‌ها هزینه‌هایی را به دولت و متعاقب آن به تولید و مردم تحمیل کرده که نه تنها نتیجه‌ای دربر نداشته، بلکه خروجی آن ضرر و زیانی بیش نبود. طرح تحول سلامت و بیمه همگانی از جمله طرح‌هایی بود که دولت را با فشارهای مالی و چالش‌هایی مواجه کرد. حال این سوال مطرح می‌شود چه ضرورتی وجود داشت که دولت هزینه درمان افراد پردرآمد جامعه را نیز برعهده بگیرد یا آنها را مشمول خدمات بیمه‌ای کند؟ در حقیقت تخصیص بودجه درمانی برای افرادی که از توانایی مالی برخوردارند به منزله افزایش فشار به دولت است. به هرحال امروز دیگر دولت توان حمایت از طرح‌های نا کارآمد و بدون پشتوانه علمی را ندارد، از این رو در هزینه‌های جاری با محدودیت‌هایی روبه‌رو شده است.

انتظار می‌رود دولت در چنین شرایطی بسیاری از مسئولیت‌های خود را به بخش خصوصی واگذار کرده و دست از تصدی‌گری در بسیاری از حوزه‌ها بردارد. قطعاً واگذاری نهادهای دولتی به بخش خصوصی می‌تواند در کاهش هزینه‌های دولت بسیار موثر باشد. پرواضح است که دولت چاره‌ای غیر از این ندارد، چرا که دیگر توانی هم برای مقاومت بیش از این برای دولت نمانده است.

در صورت بی‌توجهی دولت به مقوله خصوصی‌سازی، تا چه حد می‌توان به درآمد‌های ناشی از افزایش نرخ ارز، حذف یارانه‌ها و افزایش صادرات نفتی امیدوار بود؟ بدیهی است افزایش درآمد‌های یادشده به هر میزان که باشد، باز هم محدود بوده و قادر به پاسخگویی و تأمین سهم بودجه‌های عمرانی کشور نیست، لذا قطعاً این موارد درمان و راه حل مناسب برای حل این موضوع نیستند.

نظرتان درباره افزایش قیمت بنزین چیست؟ به نظر می‌رسد دولت قصد دارد قیمت بنزین را از ۱۰۰۰ تومان به ۱۵۰۰ تومان افزایش دهد. تحلیل چنانچه‌ای از تبعات

افزایش یکباره قیمت بنزین در شرایط فعلی مطلوب نیست. قیمت بنزین باید در سال‌های گذشته به صورت تدریجی افزایش می‌یافت نه اینکه به یکباره گران شود. پرواضح است که افزایش یکباره قیمت بنزین تورم بالایی را بر مردم تحمیل می‌کند

افزایش قیمت بنزین چیست؟ به نظر بنده افزایش یکباره قیمت بنزین در شرایط فعلی مطلوب نیست. قیمت بنزین باید در سال‌های گذشته به صورت تدریجی افزایش می‌یافت نه اینکه به یکباره گران شود. پرواضح است که افزایش یکباره قیمت بنزین تورم بالایی را بر مردم تحمیل می‌کند. به نظر می‌رسد دولت در طرح نظام سهمیه‌بندی، نرخ‌ها را به صورت معقول و پلکانی افزایش دهد و فقط افرادی که خودروهایی با مصرف‌های بالاتر از حد معمول دارند، شامل افزایش هزینه‌های سوخت شوند. با این روش در واقع گرانی بنزین بر وسایل حمل‌ونقل عمومی تحمیل نمی‌شود. در غیر این صورت با افزایش ناگهانی تورم مواجه خواهیم شد.

به عنوان سوال آخر می‌خواستم نظرتان را درباره نواقص لایحه بودجه ۹۷ بدانم؟

چند اشتباه در لایحه بودجه سال ۹۷ دولت کاملاً مشهود است؛ اول اینکه در لایحه مذکور سقف معافیت‌های مالیاتی کارمندان افزایش نیافته است، در حالی که با توجه به تغییرات تورمی و افزایش فشار به کارمندان این کمترین انتظار از دولت بود. همچنین دولت باید به این موضوع آگاه باشد که در شرایط رکود نباید سقف مالیات‌های تولید کنندگان را بیش از این افزایش دهد، بلکه شرط عقل آن است که دولت به دنبال شناسایی پایه‌های مالیاتی جدید و دریافت مالیات از آنها باشد. برای مثال به نظرمی‌رسد برای انجام هرچه بهتر این مهم دولت باید از پایگاه‌های اطلاعاتی و گردش حساب واحدهای خدماتی که تا به حال گردش مالی بالایی داشتند، اما مالیات پرداخت نمی‌کردند بهره‌مند شود. بی‌تردید بسیاری از پایه‌های مالیاتی جدید می‌تواند مبنای حصول مالیات قرار گیرد، اما اگر دولت همچنان به دنبال افزایش فشار به گروه‌های پایه مالیاتی است که تاکنون به صورت صادقانه مالیات خود را پرداخت کرده‌اند، تعطیلی واحدهای تولیدی و افزایش رکود در این واحدها حتمی خواهد بود. متأسفانه به‌رغم اینکه دولت هر سال سقف بودجه‌های عمرانی را افزایش داده و عملاً روی آن مانور می‌دهد، اما فعالیت قابل توجهی دیده نشده و هر ساله منابع بخش‌های عمرانی در حال کاهش است. متأسفانه عدد در نظر گرفته‌شده در بودجه سال ۹۷ برای فعالیت‌های عمرانی بسیار کم و نگران کننده است و معلوم نیست تکلیف طرح‌های عمرانی سال آینده چه می‌شود.

جدول نوشت

بر اساس آمار گمرک، ایران در ۸ ماه اول امسال حجم قابل توجهی از کالاهای زیر را وارد کرده است

سال	ماه	کشور طرف معامله	گمرک	تعرفه	کالای وارداتی	وزن (ک.گ)	ارزش ریالی	ارزش دلاری
۱۳۹۶	۲	هلند	معاونت واردات و ترانزیت تهران	۴۰۸۱۱۰۰۰	زرد تخم خشک کرده	۱۰۸۰۰	۱۳۰۸۷۱۱۶۰۰	۴۰۴۳۶
۱۳۹۶	۴	هلند	معاونت واردات و ترانزیت تهران	۴۰۸۱۱۰۰۰	زرد تخم خشک کرده	۱۹۸۰۰	۳۲۲۹۱۸۵۱۶۸	۹۹۰۷۰
۱۳۹۶	۴	هند	معاونت ویژه اقتصادی شهید رجایی	۴۰۸۱۱۰۰۰	زرد تخم خشک کرده	۱۵۰۰۰	۲۴۹۵۸۱۲۵۰	۷۶۶۸۸
۱۳۹۶	۵	آلمان	معاونت واردات و ترانزیت تهران	۴۰۸۱۱۰۰۰	زرد تخم خشک کرده	۲۵۰	۴۲۸۶۵۵۵۰	۱۳۱۳
۱۳۹۶	۵	اوکراین	معاونت واردات و ترانزیت تهران	۴۰۸۱۱۰۰۰	زرد تخم خشک کرده	۱۶۰۰۰	۱۳۰۱۸۰۰۰۰۰	۴۰۰۰۰
۱۳۹۶	۶	سنگاپور	معاونت واردات و ترانزیت تهران	۴۰۸۱۱۰۰۰	زرد تخم خشک کرده	۱۹۲۰۰	۳۱۵۲۶۱۶۰۰۰	۹۵۷۹۲

پای گل کلم و کاهوی اماراتی نیز به بازار ایران باز شد. بر اساس آمار گمرک، در آبان ماه امسال ایران ۴/۸ تن گل کلم و کلم بروکلی به ارزش ۱۴۴۰ دلار از امارات وارد کرده است

سال	ماه	کشور طرف معامله	گمرک	تعرفه	کالای وارداتی	وزن (ک.گ)	ارزش ریالی	ارزش دلاری
۱۳۹۶	۸	امارات متحده عربی	شهید باهنر	۷۰۴۱۰۰۰	گل کلم و گل کلم بروکلی	۴۸۰۰	۱۴۳۵۶۶۲۹۰	۱۴۴۰
۱۳۹۶	۸	امارات متحده عربی	شهید باهنر	۷۰۵۱۹۰۰۰	کاهو، تازه یا سرد کرده (به استثنای کاهو کروی) سالادی	۸۰۰۰	۱۴۳۵۶۶۲۹۰	۱۶۰۰

